

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אמנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

קיץ תשפ"ה 2025

מספר שאלון 056283

תקשורת – תכנית לימודים לחטיבה עליונה

("תקשורת ודמוקרטיה", "תקשורת וניו מדיה")

משך הבחינה: שלוש שעות (180 דקות). בנוסף 15 דק' שידור אנסיין/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיין משודר – קטע לא מוכר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

פרק שני - תקשורת ו"ניו-מדיה"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (6-5). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק שלישי- שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה")

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (8-7). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק רביעי -שאלות ידע קצרות

ענו על ארבע (4) מהשאלות (16-9). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

הוראות מיוחדות:

בפרק הראשון משודר קטע אנסיין. עקבו אחר הנחיות הבוחן.

1. צפייה ראשונה – צפו בקטע.

2. עיינו בשאלות בפרק הראשון.

מומלץ בשלב זה לבחור שאלות ולכתוב הערות ודוגמאות.

3. צפייה שנייה – רישמו בנקודות הדגשים חשובים.

בכל שאלה הציגו בפירוט את הידע במושגים וליישם אותם בדוגמאות מהטקסט המשודר.

המבחן כתוב בלשון רבים זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

בהצלחה!

פרק ראשון – אנסין משודר – "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

צפו בקטע האנסין שלפניכם (רצ"ב קישור):

רקע:

"הותר לפרסום" הינו סרט תיעודי שנעשה בערוץ 11 ומתאר את המגישים, הכתבים, הצלמים, המפיקים יחד עם כל עובדי כאן חדשות, נאבקים להמשיך ולמלא את תפקידם כשברקע מתערבבים הטראומה והאבל הקולקטיבי במלחמת "חרבות ברזל".

• האנסין המשודר בו צפיתם הינו אוסף של קטעים מתוך סרט שלם באורך כשעה אחת.

קטע משודר: <https://www.youtube.com/watch?v=68Ng5A7V-hg>

קטעים רלבנטיים:

14:17-15:45 שאלות 1+2

10:27-26:20 שאלה 3

20:43-42:47 שאלה 4

התשובות כפי שמופיעות כאן מתייחסות רק לחלק היישומי של השאלה.

התשובות: סעיף א' – הפניה לעמוד הרלבנטי בספר הלימוד. סעיף ב' – תשובה מתאימה לאנסין

שאלה 1:

בקטעים בהם צפיתם רואים את חדרי החדשות השונים מדווחים בשעות שונות ובימים שונים על אירועי המלחמה.

"כמעט שבועיים אנחנו בתוך הלופ הזה, הצונאמי המטורף הזה... הרבה מאוד שעות שידור..."

א. הסבירו מהי "תיאוריית סדר היום". בתשובתכם התייחסו לשלוש (3) סדרי היום הקיימים. הסבירו והדגישו מהו סדר היום הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.

סדר יום עמ' 123 .

סדר היום הבא לידי ביטוי הוא סדר יום תקשורתי – המלחמה היא אירוע שנכפה על המדינה באופן פתאומי והתקשורת מתוקף תפקידה – סיקור סביבה, פרשנות ממלאה את תפקידה. היא זו שיידעה את הציבור מלכתחילה על פרוץ המלחמה ומיידעת ומפרשנת כל זמן התנהלותה.

ב. הסבירו מהי תיאוריית ה"מסגור". בתשובתכם התייחסו לשני (2) סוגי מסגור הקיימים. הסבירו מהו סוג ה"מסגור" הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.

תיאוריית המסגור עמוד 127

בקטע המשודר בא לידי ביטוי היא מסגור נושאי – התמקדות ברקע – מתן הסברים והבהרות על עבודת העיתונאים תוך כדי מלחמה.

ניתן לקבל גם מסגור אירועי ישנה כאן התמקדות באירוע הבודד – מלחמת חרבות ברזל הקשה והטראומטית. מלבד הסברי המרואיינים ישנם קטעים של המלחמה הקשה.

שאלה 2:

בזמן צילומי הקטע הנצפה רואים את מיכל רבינוביץ, הכתבת, מתרגשת ואומרת: "קשה לי להסתיר את זה. אני בוכה המון, אני בוכה בשידור..."

א. כדי שעיתונאי ימלא את המצופה ממנו בחברה דמוקרטית חשוב שישמור על "אידיאל האובייקטיביות".

ציינו והסבירו שניים (2) מהמשימות של "אידיאל האובייקטיביות".

הסבירו והדגימו כיצד אחד מעקרונות "אידיאל האובייקטיביות" בא לידי ביטוי בקטע בו צפיתם.

אידיאל האובייקטיביות עמ' 131

אידיאל האובייקטיביות בא לידי ביטוי בקטע המשודר:

אחת מהמשימות של אידיאל זה הפרדה בין עובדות לדעות: מיכל רבינוביץ מתארת את תחושותיה ודעתה לגבי המלחמה ואינה מסתירה כי היא מתקשה לעשות זאת גם בזמן שידור.

אידיאל נוסף: חתירה לאיזון: בכתבה ניתנות מספר זוויות מבט של העיתונאים לגבי עבודתם.

היעדר טענות לשונית – הבכי מעיד על עמדתה ותחושתה של העיתונאית לגבי מה שהיא משדרת, אך היא מציינת זאת.

ב. גלטונג ורוגה קבעו קריטריונים שעוזרים לעיתונאי בעבודתו העיתונאית.

ציינו והסבירו שניים (2) מהקריטריונים אותם קבעו גלטונג ורוגה.

הדגימו אחד מהקריטריונים הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.

קריטריונים למיון: זמן ותדירות, סף עוצמה, בהירות וחד משמעיות, משמעות תרבותית, המשכיות, התייחסות לאנשים, שלליות.

עמ' 137 בספר הלימוד.

זמן ותדירות – הקטע המשודר מדבר על עבודת העיתונאי בזמן מלחמה חרבות ברזל ואף שודר בזמן התנהלות המלחמה.

סף עוצמה – מלחמת חרבות ברזל הינה מלחמה קשה עם הרוגים וחטופים רבים כבר מתחילתה ולכן מעניין לסקר את הנושא גם מהעיניים של אנשי החדשות וההתמודדות שלהם עם האירועים הקשים הללו בזמן שידור.

חד משמעיות – ברור מהתמונות ומדבריהם של המרואיינים מה עמדתם לגבי הנושא המשודר.

התייחסות לאנשים – הכתבה כולה עוסקת בעמדתם של אנשי החדשות.

גורם השליליות – המלחמה היא אירוע שלילי ומעניין לסקר את הנושא גם מהעיניים של אנשי החדשות ו"העמידות" מול האירועים הקשים.

שאלה 3:

באחד מקטעי הצפייה שראיתם, איציק זוארץ, הכתב, מדווח מהשטח ומתאר בזמן אמת את המתרחש: "האזעקה שנשמעת בדקות האחרונות, ביישוב נתיב העשרה..."

א. ציינו והסבירו מיהו הגוף בישראל המאשר פרסום מסוג זה למרות המידע הרגיש המתואר בו.

הסבירו את הקושי בפעילותו של גוף זה כפי שמתואר באנסין בו צפיתם.

צנזורה צבאית עמ' 113

הצנזורה הצבאית פועלת ומגבילה את חופש הביטוי בישראל מתוך ההבנה שיש פרסומים הנתפסים כאיום על בטחון המדינה. פרסום על מיקום נפילת טילים הינו מידע שיכול לסייע לאויב ולכן נדרש אישור הצנזורה הצבאית לפרסומו. העובדה שבזמן מלחמה שידורים רבים נעשים בזמן אמת/שידורים חיים לא מאפשרת להעבירם לאישור הצנזורה למרות החובה לעשות זאת בגלל חשיבות הדיווח בהתרעת הציבור בזמן אמת.

ב. קיימים מספר דגמי ממשל המתארים את הקשר בין שלטון לתקשורת.

ציינו והסבירו אחד מדגמי ממשל הקיימים.

הסבירו איזה מדגמי הממשל יכול לאפשר שידור מידע כפי המתואר באנסין בו צפיתם.

דגמי פיקוח עמ' 109

דגם הפיקוח שיכול לאפשר שידור מעין זה הוא הדגם הליברלי. המאפשר חופש ביטוי באופן מלא ולכן ניתן לשדר ללא מגבלה וללא אישור הצנזורה הצבאית.

דגם נוסף: האחריות החברתית – דגם שהינו שכלול של הדגם הליברלי. דגם זה מדגיש את חשיבות של חופש הביטוי כערך עליון יחד עם מחויבויות שאמצעי התקשורת צריכים לעמוד בהם ולציית לחוקים הקשורים לעבודתם כמו למשל צנזורה צבאית.

שאלה 4:

הכתב המדיני, סולימן מאסוודה: "יש היום קבינט מלחמה שהולכים לדבר על הצעה מצרית לשחרור חטופים אז צריך לבדוק מתי מתכנסים ומה על סדר היום וכו'."

א. ציינו והסבירו שניים (2) מסוגי המקורות העיתונאיים שבהם יכול עיתונאי להיעזר בעבודתו.

134

ציינו והסבירו מהו סוג מקור המידע הבא לידי ביטוי באנסיין בו צפיתם.

מקורות עיתונאיים עמ' 133

המקור הבא לידי ביטוי בקטע הוא גורמי ממסד ושלטון – הכתב מתאר את קבינט המלחמה שהוא ועדה המוקמת על ידי ממשלה בזמן מלחמה כדי לנהל את המלחמה בצורה יעילה ואפקטיבית. הממשלה הינה גוף ממסד ושלטון

ב. הסבירו מהי "פירמידת הקהל".

הסבירו שניים (2) מסוגי הקהלים כפי שמתוארים ב"פירמידת הקהל".

הסבירו והדגימו את מידת המעורבות האפשרית של אחד מסוגי הקהלים בעקבות פרסומים כמו זה בפתח השאלה/בכתבה בה צפיתם

פירמידת קהל – עמ' 143

מידת המעורבות האפשרית:

קהל סביל- קהל אדיש שלא מגלה עניין או רצון לדון בנושא ולכן גם בעקבות צפייה בסרט ובסולימן מאסוודה לא יגיב בשום דרך, יישאר אדיש לנאמר ולנראה בסרט.

קהל קשוב- יוצא מהאדישות ומתחיל להתעניין בשל נסיבות שונות. מתחיל לגלוש באינטרנט ולחפש מידע אודות הכתב, מאסוודה ו/או מלחמת חרבות ברזל, ו/או אודות כל אחד מהמופיעים בקטע המשודר.

קהל מופעל-קהל שעושה מעשה אך לא בהכרח מתוך הבנה מעמיקה. אנשים יוצאים להפגנות אך הם אינם מעורים בכל הנעשה. דבריו של מאסוודה מעוררים עניין, סקרנות ורצון לפעול לטובת/נגד האירועים הקשורים במלחמה/העבודה העיתונאית ובעקבותיו מתחילים להתנדב, למשל, עם פצועי המלחמה.

קהל פעיל- קהל שלוקח חלק פעיל באופן אינטנסיבי בנושא בכל האמצעים: יוצאים להפגנות, כותבים מכתבים למערכות עיתונים, מצלמים סרטוני הסברה ומביעים את דעתם בדרכים שונות.

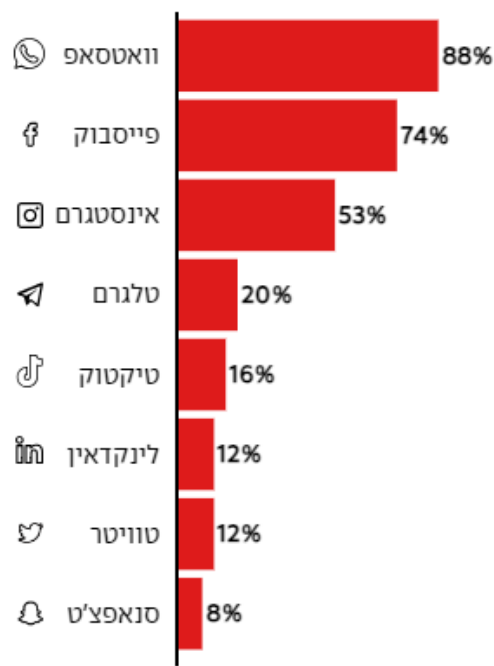
הדגמה מתאימה יכולה להיות באמצעות התייחסות לדבריו של סולימן או כל קטע אחר רלבנטי

מהאנסיין.

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (5-6). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 5:

הרשתות החברתיות המובילות בישראל

בדיאגרמה המצורפת, מוצגים נתונים לגבי מדד השימוש ברשתות חברתיות בישראל. הנתונים מתאריך 21/10/24

מצד ימין בדיאגרמה: אחוז משתמשים.

מצד שמאל: הרשתות החברתיות שנעשה בהם שימוש.

הנתונים המופיעים בדיאגרמה מצביעים על שימוש נרחב של הציבור ברשתות החברתיות לצרכים שונים ומגוונים.

א. הסבירו מהו ה"מרחב הציבורי הישן" ומהו "המרחב הציבורי החדש".

הסבירו מהו ה"מרחב הציבורי" העולה מתוך הדיאגרמה.

מרחב ציבורי ישן מול חדש עמ' 194

המרחב הציבורי הבא לידי ביטוי הוא המרחב הציבורי החדש.

בדיאגרמה ניתן לראות רשתות חברתיות שכולן מתקיימות במרחב האינטרנטי המאפשר דיונים של מספר בלתי מוגבל של אנשים ללא הצורך לכנס אותם במקום אחד.

ב. הסבירו מהי חוכמת ההמונים והסבירו שניים מהתנאים בהם היא מתקיימת.

הסבירו אחד מהתנאים אשר יכול לתאר כיצד הדיאגרמה מאפשרת שימוש בחוכמת המונים.

חוכמת המונים עמוד 196

אחד מהתנאים לחוכמת המונים מדבר על כך שלכל אדם צריכה להיות נגישות לכל המידע ויכולת לקבל החלטה עצמאית. בדיאגרמה אנו רואים את כל הרשתות שזמינות לציבור הרחב וניתן לעשות בהם שימוש חופשי על פי החלטתו העצמאית.

שאלה 6 :

במהלך העשור האחרון השמירה על הפרטיות האישית הפכה לבעייתית, כאשר מידע אישי ורגיש נגיש וזמין ביותר לכל אחד, ומנוצל לרעה באמצעות טכנולוגיות שונות כמו AI. דבר זה מחמיר עם התקדמות פיתוחן של טכנולוגיות מסוג זה. על אף שנעשו ניסיונות למנוע פגיעה בפרטיות, החקיקה לא מצליחה לעמוד בקצב השינויים הדיגיטליים. ניסיונות נוספים לשמור על פרטיות האזרחים נעשים ומטרתם להפוך את הפרת הפרטיות לבלתי משתלמת, כדי לאפשר שמירה על זכויות המשתמשים במרחב הדיגיטלי.

(מעובד : "אתר "ישראל היום", 5/9/2024)

א. הסבירו מהי "התפיסה האוטופית" לטכנולוגיה ומהי "התפיסה הדיסטופית".

הסבירו איזה מהתפיסות יכולה לתאר את המוסבר בעקבות פיתוח טכנולוגיית AI.

עמ' 193

התפיסה הדיסטופית היא שמתוארת על פי הפתיח. לפי הפתיח AI גורם לפגיעה בפרטיות מעצם הנגישות של מידע אישי ורגיש לכל אדם. דבר זה מאפשר גם לגרימת נזק לפרטים – זו דבר רע, תנאי קיום גרועים, אנשים ניזוקים.

ב. הסבירו מהי "נטיקה".

הסבירו האם השימוש בנטיקה יכול לפתור את הבעיה המתוארת בפתיח השאלה.

נטיקה עמ' 213

המתואר בפתיח מקשה על מימושו של עיקרון זה היות וה-AI מתפתח בקצב מהיר ביותר עם חידושים נוספים שגם הם עלולים לגרום לפגיעה באנשים ואילו האתיקה של הרשת לא מתפתחת באותו הקצב.

פרק שני - "תרבות"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (5-6). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 5 :

לקראת תחילת שידורי עונה חדשה של תוכנית הריאליטי "הכוכב הבא" פורסם פרומו חגיגי. בקדימון משולב קטע ארכיון המציג מפגינים הקוראים "להחרים את ישראל" ומציג את נציגת ישראל על במת האירוויזיון כשברקע נשמעות קריאות בוז.

השופטים מדגישים כי המועמד הנבחר צריך להיות מישהו שמספר את הסיפור שלנו בשיר. "אנחנו הרבה יותר חדורי מטרה", "חדורי מוטיבציה", "להראות להם". שירי מימון: "באירוויזיון לא קוראים לנו בשמות הפרטיים שלנו, קוראים לנו Israel" כשעל המסך מופיעה הכתובית: "מי יעמוד שם בשביל כלנו?". בעיצוב הפרומו בלטו צבעי הלאום הישראלי ומועמד עטוף בדגל ישראל.

פרומו זה מצטרף לסיקור התקשורתי של רשימה ארוכה של התקפות אנטישמיות ברחבי אירופה בשנה האחרונה, למשל סיקור הפגיעה באוהדי מכבי תל אביב בנובמבר 2024 באמסטרדם, שזכה לביטוי "פוגרום אמסטרדם".

(מקור: פרומו הכוכב הבא נובמבר 2024 שדורי קשת)

א. הסבירן מהו מיתוס?

הסבירו והדגימו כיצד ניתן להבין את הדגשת הזהות הלאומית בפרומו של תוכנית הריאליטי "הכוכב הבא" דרך המושג "מיתוס".

הדגימו באמצעות דוגמאות מפתח השאלה.

ב. הסבירן מהי "השערת העולם האכזר" של גרבנר וגרוס.

הסבירו והדגימו כיצד גישה זו יכולה להצביע על האופן בו התקשורת מטפחת תפיסה של פחד בקרב הצופים, בהקשר של האירוע המופיע בפתח. נמקו תשובתכם.

א. מיתוס הוא סיפור בעל כוונה ובעל מסר משמעותי, אשר נוגע לעצם הקיום האנושי. הוא מציג מוסר השכל ערכי, שמתקשר לרעיונות ואמונות פילוסופיים, דתיים, מוסריים, אידיאולוגיים או חברתיים. (המיתוס נתפס כטבעי ובסיסי, והופך את ההיסטוריה לאמת שאנשים מאמינים בה).

הדגשת הזהות הלאומית בפרומו של "הכוכב הבא" יכולה להתפרש דרך המושג "מיתוס הלאום והממלכתיות הישראלית". השימוש בצבעי הלאום, בדגל ישראל העוטף את המועמד, והשאלה "מי יעמוד שם בשביל כלנו?" מבטאים גאווה לאומית ומחזקים את תחושת הזהות הישראלית. הפרומו מתייחס גם ל"התקפות אנטישמיות ברחבי אירופה" ו"פוגרום אמסטרדם", ובכך מייצר נרטיב של אחדות לאומית אל מול איומים חיצוניים, דבר המהווה מאפיין של מיתוס. השופטים המדגישים כי המועמד הנבחר צריך להיות מישהו שמספר את הסיפור שלנו בשיר" תומכים בחיזוק הנרטיב והזהות הלאומית המשותפת.

הנחיה למורה: הדגמת מושג המיתוס דרך סמלים של ממלכתיות וסמלים לאומיים תתקבל כיישום של מושג הממלכתיות.

ב. "השערת העולם המפחיד והאכזר" שייכת לתיאוריית התירבות של גרבנר וגרוס .
הגישה עוסקת בהשפעות ארוכות טווח של חשיפה לאלימות במדיה, וטוענת כי חשיפה
מוגברת לטלוויזיה רווית אלימות גורמת לצופים להאמין שהעולם אליים ומסוכן .

(התלמיד ידגים הבט אחד) בהקשר של האלימות המופיעה בפתיח (התקפות אנטישמיות
וקריאות בוז), גישה זו יכולה להצביע על כך שהתקשורת, על ידי הדגשת אירועים אלימים
ושליליים כלפי ישראל והיהודים, מטפחת בקרב הצופים תפיסה של העולם כמרחב עוין ומסוכן
עבורם: "פרומו זה מצטרף לסיקור התקשורתי של רשימה ארוכה של התקפות אנטישמיות
ברחבי אירופה בשנה האחרונה".

החזרה על אירועים אלו בשידורי התקשורת עלולה להגביר את תחושת הפחד והפגיעות בקרב
הקהל. הקישור בין קריאות הבוז האנטישמיות על במת האירוויזיון לבין דיווחים על פגיעות
באוהדי מכבי תל אביב יוצר תמונה של עולם בו ישנה עוינות מתמשכת כלפי ישראלים ויהודים.

שאלה 6:

בשנה האחרונה, ניתן לראות ברחבי הארץ את תופעה תרבותית רחבת היקף של סטיקרים
המנציחים את פניהם של הנופלים והנרצחים במלחמת "חרבות הברזל". מדובר בסטיקרים
הנושאים "משפט מצחיק או מסר רב-משמעות, ציטוט משיר או ביטוי לאהבה וגעגוע", כמו
למשל "תחייכו זה ממכר" זיו פרנקל ז"ל, "אני אולי לא מושלמת אבל בטוחה בדרכי" שקד
חבני ז"ל. כפי שאחת מחוקרות התופעה מסבירה, "זו דרך של אנשים להראות שמהו מהנופל
דבק בהם. החלל שלנו הולך איתנו". רבבות מדביקים אותם ברחובות, כדי, כפי שנכתב, "לזכור
ולהזכיר את החיים הרבים שאבדו".

הסטיקרים הפכו למיני-אנדרטאות ספונטניות, המאפשרות ביטוי אישי ואינטימי של השכול
הקולקטיבי. כפי שמציינים חוקרי התרבות, "מתוך הרצון לא לתת לאנשים לשכוח, ולא
להשאיר את המתים שלנו מאחור", הם מהווים כביכול חלק מ"המופע הלאומי" של ההנצחה.

(מעובד: חן ארצי סרור, ynet, 20.5.24, חנוך דאום, ynet, 19.10.24)

א. הסבירו מהו המודל הטקסי.

הדגימו באמצעות מודל זה את התפקיד שממלאים הסטיקרים בתהליך ההנצחה.

הסבירו מה ניתן ללמוד מהמשמעות הסמלית והרגשית שהם מבטאים?

(ג'ימס קארי) המודל הטקסי: התקשורת אינה רק אמצעי להעברת מידע, אלא גם אמצעי
לחיבור בין אנשים המודל הטקסי מתאר מנגנון של ייצור תכנים המסייעים לעודד תחושה של
שיתוף בקהילה ואמונה משותפת בסדר עולם מסוים. הסטיקרים המנציחים את הנופלים

והנרצחים במלחמת "חרבות הברזל" מדגימים את המודל הטקסי בכך שהם יוצרים טקס ספונטני ועממי של הנצחה: "זו דרך של אנשים להראות שמהו מהנופל דבק בהם. החלל שלנו הולך איתנו"

הדבקת הסטיקרים ברחבי הארץ היא פעולה חוזרת ונשנית המאחדת אנשים סביב זיכרון משותף. הסטיקרים, עם המסרים האישיים והמרגשים, מחזקים את תחושת הסולידריות החברתית והזהות הקולקטיבית ברגעי אבל וזכרון. מהמשמעות הסמלית והרגשית של הסטיקרים ניתן ללמוד על הכאב האישי והקולקטיבי, על הצורך בביטוי אבל וגעגוע, ועל הרצון המשותף לזכור ולהנציח את הנופלים. הסטיקרים "מהווים כביכול חלק מ"המופע הלאומי" של ההנצחה" מחזקים את הסיפור המשותף ומבטאים את תחושת האובדן והחיבור של הקהילה.

ב. הסבירו מהי "תרבות גבוהה", "תרבות עממית" ו"תרבות פופולרית".

הסבירו והדגישו כיצד תופעת הסטיקרים משקפת את ההבחנה בין תרבות "גבוהה" לתרבות "עממית" ו"פופולרית"?

הסבירו כיצד תופעת הסטיקרים מאפשרת ביטוי לשכול באופן ספונטני ואישי, לעומת ביטויים יותר מוסדיים ורשמיים.

תרבות עממית: לרוב טקסית, העולם הסמלי המשותף, דרך החיים, האומנות והיצירה המשותפת המאפיינת קבוצות אתניות ומעמדיות.

תרבות גבוהה: ה"קנון התרבותי", נתפסת כתרבות היוצרת ערכים משותפים ומגדירה את מעמדם העליון של השולטים בה.

תרבות פופולרית: תרבות הפונה למכנה המשותף הרחב ביותר, מה שמרבית הא/נשים אוהבים/ות. מיועדת לצריכה המונית ומסחרית.

תופעת הסטיקרים משקפת את ההבחנה בכך שהיא מהווה **תרבות עממית** בצורתה הספונטנית והאישית, הנובעת מהשטח ומביעה את רגשותיהם של אנשים באופן ישיר. **בניגוד לתרבות גבוהה**, שהיא לרוב מוסדית ומוכתבת מלמעלה (כמו טקסי הנצחה רשמיים) הסטיקרים הם ביטוי אותנטי מלמטה.

"הסטיקרים הפכו למיני-אנדרטאות ספונטניות, המאפשרות ביטוי אישי ואינטימי של השכול הקולקטיבי".

הם גם משקפים **תרבות פופולרית** בהפצתם הרחבה ובנגישותם לכל, והופכים לסמל ויזואלי משותף המזוהה על ידי רבים. תופעת הסטיקרים מאפשרת ביטוי ספונטני ואישי לשכול בכך שכל אדם יכול ליצור או להדביק סטיקר עם מסר אישי, ציטוט או סמל משמעותי עבורו.

למורה: הדגמה של שני סוגי תרבות באמצעות תופעת הסטיקרים יכולה להתקבל כתשובה מספקת.

באופן ישיר. **בניגוד לתרבות גבוהה**, שהיא לרוב מוסדית ומוכתבת מלמעלה (כמו טקסי הנצחה רשמיים) הסטיקרים הם ביטוי אותנטי מלמטה.

"הסטיקרים הפכו למיני-אנדרטאות ספונטניות, המאפשרות ביטוי אישי ואינטימי של השכול הקולקטיבי".

הם גם משקפים **תרבות פופולרית** בהפצתם הרחבה ובנגישותם לכל, והופכים לסמל ויזואלי משותף המזוהה על ידי רבים. תופעת הסטיקרים מאפשרת ביטוי ספונטני ואישי לשכול בכך שכל אדם יכול ליצור או להדביק סטיקר עם מסר אישי, ציטוט או סמל משמעותי עבורו.

למורה: הדגמה של שני סוגי תרבות באמצעות תופעת הסטיקרים יכולה להתקבל כתשובה מספקת.

פרק שלישי - שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה")

ענו על שאלה **אחת** (1) מהשאלות (7-8). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 7:

מגישת רדיו בארה"ב התפטרה בעקבות ריאיון עם ביידן לקראת הבחירות בארה"ב. נודע כי צוות הקמפיין של נשיא ארצות הברית העביר למגישה מספר שאלות מוכנות, ששולבו בשיחה עימו לקראת הבחירות. בעקבות התקרית והתגובה הציבורית הנרחבת תחנת הרדיו הפסיקה את ההתקשרות עם המגישה: "לא משמשים כשופר של ביידן או כל ממשל אחר", מנכ"לית תחנת הרדיו הוסיפה: "אישור מראש של השאלות מפר את העיסוק המקצועי שלנו ויכולתנו להישאר כלי תקשורת עצמאי שאינו מחויב לאף גורם". (מעובד: אתר N12, עמית אטיאס, 8.7.24)

היות וארה"ב הינה מדינה דמוקרטית העיתונות חייבת להישאר עצמאית וחופשית היא אינה מחויבת לאף גורם ולכן תחנת הרדיו פעלה כראוי. מנגד ניתן לטעון כי "בעידן העיתונות החדשה" כבר לא מצופה מעיתונאי לשמור על אובייקטיביות בעבודתו העיתונאית.

הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור.

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

תשובות אפשריות: דגמי ממשל, חופש הביטוי, זכות הציבור לדעת, מטאפורות של התקשורת, אובייקטיביות מול סובייקטיביות, סדר יום, קשרי הון שלטון, תקנון האתיקה, קשרי הון שלטון.

שאלה 8:

באמצעי התקשורת השונים פורסם כי גורמים בממשלה העלו הצעת חוק להפרטת (=הליך בו מועבר או נמכר רכוש הכלל לידיים פרטיות והופך להיות קניין פרטי) תאגיד השידור הציבורי "כאן". ההצעה עברה בכנסת בקריאה טרומית (=קריאה נוספת של חוק לפני הקריאה הראשונה שלו). על פי ההצעה, הערוץ הממשלתי ייסגר בתום שנתיים מיום תחילתו של חוק זה, וייערך מכרז לבחירת גורמים פרטיים שיקבלו רישיון מהרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו לשם הפעלת שידורי טלוויזיה בערוצים שבהם משדר כיום התאגיד. הנושא עורר ויכוח ציבורי נרחב בעד ונגד סגירת הערוץ.

יש הטוענים כי סגירת הערוץ משמעותה מכירת נכסים ששייכים לכלל הציבור בישראל והעברתם ישירות לבעלי הון פרטיים וזוהי למעשה פגיעה בדמוקרטיה הישראלית בחופש הביטוי ובמגוון תוכניות. מנגד יש הטוענים כי בעידן של טלוויזיה רב ערוצית ואינטרנט נגיש אין עוד צורך בשידור ציבורי למתן מענה לאוכלוסיות שונות.

הביעו את דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור.

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים (הדגישו את המושגים שבחרתם) וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

תשובות אפשריות: חופש ביטוי, ערכי הדמוקרטיה, מטפורות, עניין ציבורי, בעלויות, שידור מסחרי מול ציבורי, דגמים, קריטריונים, קהלים, סדר יום

פרק רביעי - שאלות ידע קצרות

ענו על **ארבע** (4) מהשאלות (9-16). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

"דמוקרטיה" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12:

9. צינו והסבירו את אחת המטפורות של התקשורת במדינה דמוקרטית. **עמ' 94**

10. הסבירו מהו " **ברווז עיתונאי**". **תנו דוגמא.**

11. הסבירו את ההבדל בין **שידור מסחרי לשידור ציבורי** על פי אחד המאפיינים: בעלות, מימון או פיקוח. **עמ' 116**

12. צינו והסבירו אחד מעקרונות/ערכי הדמוקרטיה. **עמ' 92**

"ניו מדיה" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12: (עמ' 216-217)

13. הסבירו מהו "האינטרנט של הדברים". **עמ' 211**

14. הסבירו אחת מהתיאוריות המתארות את הקשר בין צפיה בתכנים אלימים להתנהגות אלימה.
עמ' 204

15. הסבירו מהו "ביג דאטה". **עמ' 210**

16. הסבירו מהי הזכות להישכח/הזכות לנשיה. **עמ' 212**

תקשורת כתרבות – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12:

9. הסבירו את המושג תרבות כ"ארגז כלים". **עמ' 177**
הביאו דוגמה.

10. הסבירו את אחת מהתיאוריות הניאו מרקסיסטיות. **עמ' 178**
הביאו דוגמה לביקורת התקשורת על פי התיאוריה עליה כתבתם.

11. ציינו והסבירו שני (2) צרכים וסיפוקים שבני האדם מפיקים מהתקשורת, על פי תיאוריית השימושים והסיפוקים.
הביאו דוגמה אחת. **עמ' 171**

12. ציינו והסבירו שני (2) מאפיינים של הפוסט מודרניזם. **עמ' 169**
 הדגימו אחד מהם.

מחוו

פרק א'- אנסין

מס'	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה
א.1	הסבירו מהי "תיאוריית סדר היום". בתשובתכם התייחסו לשלוש (3) סדרי היום הקיימים. הסבירו והדגימו מהו סדר היום הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.	10	<u>הסבר</u> התיאוריה 3 נק' <u>הסבר</u> כל אחד מסדרי היום 1 נק' <u>הדגמה</u> 4 נק'
ב.1	הסבירו מהי תיאוריית ה"מסגור". בתשובתכם התייחסו לשני (2) סוגי מסגור הקיימים. הסבירו מהו סוג ה"מסגור" הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.	10	<u>הסבר</u> התיאוריה 2 נק' <u>הסבר</u> כל אחד סוגי מסגור 1.5 נק' <u>הדגמה</u> 5 נק'

2.א	ציינו והסבירו שניים (2) מהמשימות של "אידיאל האובייקטיביות". הדגימו כיצד אחד מעקרונות "אידיאל האובייקטיביות" בא לידי ביטוי בקטע בו צפיתם.	10	<u>ציון</u> כל משימה 0.5 נק' <u>הסבר</u> כל משימה 2 נק' הדגמה 5 נק'	
2.ב	ציינו והסבירו שניים (2) מהקריטריונים אותם קבעו גלטונג ורוגה. הדגימו אחד מהקריטריונים הבא לידי ביטוי בקטעים בהם צפיתם.	10	ציון כל קריטריון 0.5 נק' הסבר כל קריטריון 2 נק' הדגמה 5 נק'	
3.א	ציינו והסבירו מיהו הגוף בישראל המאשר פרסום מסוג זה למרות המידע הרגיש המתואר בו. הסבירו את הקושי בפעילותו של גוף זה כפי שמתואר באנסיין בו צפיתם.	10	ציון צנזורה צבאית 1 נק'. <u>הסבר</u> צנזורה צבאית 4 נק' הסבר קושי 5 נק'	
3.ב	ציינו והסבירו אחד מדגמי ממשל הקיימים. הסבירו איזה מדגמי הממשל יכול לאפשר שידור מידע כפי המתואר באנסיין בו צפיתם.	10	ציון דגם ממשל 0.5 נק'. <u>הסבר</u> אחד מדגמי ממשל 4.5 נק'. הסבר ליישום בקטע 5 נק'	
4.א	ציינו והסבירו שניים (2) מסוגי המקורות העיתונאיים שבהם יכול עיתונאי להיעזר בעבודתו. ציינו והסבירו מהו סוג מקור המידע הבא לידי ביטוי באנסיין בו צפיתם.	10	ציון כל אחד מסוג מקור – 0.5 נק'. הסבר כל סוג מקור – 2 נק' יישום המקור לקטע – 5 נק'	
4.ב	<u>הסבירו</u> מהי "פירמידת הקהל".	10	<u>הסבר</u> פירמידת קהל 2 נק' הסבר כל סוג קהל 2 נק'	

	<u>הסבירו</u> שניים (2) מסוגי הקהלים כפי שמתוארים ב"פירמידת הקהל". הסבירו את מידת המעורבות האפשרית של אחד מסוגי הקהלים בעקבות פרסומים כמו זה בפתיח השאלה/בכתבה בה צפיתם		יישום בקטע – 4 נק'
--	---	--	---------------------------

פרק ב': ניו מדיה

מס' שאלה	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה
א.5	הסבירו מהו ה"מרחב הציבורי הישן" ומהו ה"מרחב הציבורי החדש". הסבירו מהו ה"מרחב הציבורי" העולה מתוך הדיאגרמה.	10	<u>הסבר</u> כל מרחב – 2.5 נק'. <u>הדגמה</u> 5 נק'.
ב.5	הסבירו מהי חוכמת ההמונים והסבירו שניים מהתנאים בהם היא מתקיימת. הסבירו אחד מהתנאים אשר יכול לתאר כיצד הדיאגרמה מאפשרת שימוש בחוכמת המונים.	10	<u>הסבר</u> חוכמת המונים 2 נק' הסבר כל תנאי - 1.5 נק' <u>יישום</u> – 5 נק'
א.6	הסבירו מהי "התפיסה האוטופית" לטכנולוגיה ומהי "התפיסה הדיסטופית". הסבירו איזה מהתפיסות יכולה לתאר את המוסבר בעקבות פיתוח טכנולוגיית AI.	10	<u>הסבר</u> אוטופיה/דיסטופיה 2.5 נק' לכל מושג סה"כ 5 נק'. <u>יישום</u> לקטע 5 נק'.
ב.6	הסבירו מהי "נטיקה". הסבירו האם השימוש בנטיקה יכול לפתור את הבעיה המתוארת בפתיח השאלה.	10	הסבר נטיקה 4 נק' יישום – 6 נק'

--	--	--	--	--

פרק ב': תקשורת כתרבות

מס' שאלה	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה
5.א	<u>הסבירו</u> מהו מיתוס? <u>הסבירו</u> ו<u>הדגימו</u> כיצד ניתן להבין את הדגשת הזהות הלאומית בפרומו של תוכנית הריאליטי "הכוכב הבא" דרך המושג "מיתוס". <u>הדגימו</u> באמצעות דוגמאות מפתיח השאלה.	10	<u>הסבר</u> מיתוס 3 נק' הסבר ליישום - 3. נק' הדגמה - 4 נק'
5.ב	<u>הסבירו</u> מהי "השערות העולם האכזר" של גרבנר וגרוס. <u>הסבירו</u> ו<u>הדגימו</u> כיצד גישה זו יכולה להצביע על האופן בו התקשורת מטפחת תפיסה של פחד בקרב הצופים, בהקשר של האירוע המופיע בפתיח. <u>נמקו</u> תשובתכם.	10	<u>הסבר</u> השערה 3 נק' הסבר ליישום - 3. נק' הדגמה - 4 נק'
6.א	<u>הסבירו</u> מהו המודל הטקסי. <u>הדגימו</u> באמצעות מודל זה את התפקיד שממלאים הסטיקרים בתהליך ההנצחה. הסבירו מה ניתן ללמוד מהמשמעות הסמלית והרגשית שהם מבטאים?	10	<u>הסבר</u> המודל 3 נק' הסבר ליישום - 3. נק' הדגמה - 4 נק'
6.ב	<u>הסבירו</u> מהי "תרבות גבוהה", "תרבות עממית" ו"תרבות פופולרית".	10	הסבר כל תרבות. 1. נק'

	<u>הסבירו והדגימו</u> כיצד תופעת הסטיקרים משקפת את ההבחנה בין תרבות "גבוהה" לתרבות "עממית" ו"פופולרית"? <u>הסבירו</u> כיצד תופעת הסטיקרים מאפשרת ביטוי לשכול באופן ספונטני ואישי, לעומת ביטויים יותר מוסדיים ורשמיים.		הסבר ההבחנה 3 נק' הסבר לביטוי השכול 3 נק'	
--	---	--	---	--

פרק ג': שאלות עמ"ר

מס'	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה	
7/8 א.	א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור	10	הצגת הטענה 10 נק'	
7/8 ב.	ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.	10	נימוק לכל מושג 5 נק' סה"כ 10 נק'	

פרק ד': מושגים

מס'	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה	
9.	<u>ציינו והסבירו</u> את אחת המטרות של התקשורת במדינה דמוקרטית.	5	ציין 0.5 נק' <u>הסבר</u> 4.5 נק'	
10.	הסבירו מהו ברווז עיתונאי	5	<u>הסבר</u> 5 נק'	
11.	<u>הסבירו</u> את ההבדל בין <u>שידור מסחרי</u> ל <u>שידור ציבורי</u> על פי אחד המאפיינים: בעלות, מימון או פיקוח.	5	<u>הסבר</u> 5 נק'	
12.	<u>ציינו והסבירו</u> אחד מעקרונות/ערכי הדמוקרטיה.	5	ציין 0.5 נק' <u>הסבר</u> 4.5 נק'	
13.	<u>ציינו והסבירו</u> סיבה אחת לירידת מעמדם של "שומרי הסף" המסורתיים.	5	ציין 0.5 נק' <u>הסבר</u> 4.5 נק'	

14.	הסבירו מהו "ביג דאטה"	5	הסבר 5 נק'.	
15.	הסבירו מהי "נטיקה".	5	הסבר 5 נק'.	
16.	הסבירו מהי "התלכדות מדיה". תנו דוגמא לתופעה זו.	5	הסבר 3 נק' דוגמא 2 נק'	

מושגים – תרבות

17. הסבירו את המושג תרבות כ"ארגז כלים". הביאו דוגמא	5	הסבר "ארגז כלים" – 3 נק'. הבאת דוגמה מתאימה – 2 נק'.
18. הסבירו אחת מהתיאוריות הניאו מרקסיסטיות. הביאו דוגמה לביקורת התקשורת על פי התיאוריה עליה כתבתם :	5	הסבר התיאוריה הניאו מרקסיסטית (הגמוניה או פרנקפורט) – 3 נק'. הבאת דוגמה רלוונטית לביקורת התקשורת – 2 נק'.
19. ציינו והסבירו שני (2) צרכים וסיפוקים שבני האדם מפקים מהתקשורת, על פי תיאוריית השימושים וסיפוקים	5	ציון שני צרכים וסיפוקים – 2 נק' (נקודה לכל אחד). הסבר שני הצרכים והסיפוקים – 3 נק' (1.5 נק' לכל אחד)
20. ציינו והסבירו שני מאפיינים של הפוסט מודרניזם. הדגימו אחד מהם	5	ציון והסבר שני המאפיינים – 3 נק' הדגמה מתאימה לאחד המאפיינים – 2 נק'.